र्त्तव्यं मद्दिने व्रतमुत्तमम् । अन्यथा नरकं याति याव-च्चन्द्रदिवाकरौ" तत्राधिकारिनिर्णयः तत्रैव "सर्वेषा-मेव लोकानामधिकारोऽस्ति मद्व्रते । मद्भक्तैस्तु विशे-षेण प्रणेयं मत्परायणैः" ।

नृसिंहपुराण न० उपपुराणभेदे उपपुराणशब्दे दृश्यम् ।

नृसिंहवन न० वृ०सं० १६अ० कूर्मविभागे उक्ते पश्चिमोत्तर-दिक्स्थिते देशभेदे कूर्मविभागशब्दे दृश्यम् ।

नृसेन(ना) न०स्त्री नृणां सेना "विभाषा सेनेत्यादि" पा० वा क्लीवता । बहुमनुष्यसेनायाम् ।

नृसोम पु० ना सोम इव । १मनुजश्रेष्ठे २सोमोद्भवायाः सरितो नृसोमः" रघुः ।

नृहरि पु० ना चासौ हरिश्च । नरसिंहे भगवदवतारभेदे "नृहरिवामनजामदग्न्यः" मुग्धबो० ।

नॄ नीतौ क्र्यादि० प्वादि० पर० सक० सेट् । नृणाति अना-रीत् अणोपदेशत्वान्न णत्वम् कविकल्पद्रुमः पाणिनि-मते नॄ नये इति ह्रस्वान्तएव पाठः । तस्यैव णोपदेश पर्युदासता । [णिच् नरयति । न णत्वम् ।

नॄ नये भ्वा० पर० सक० सेट् । नरति अनारीत् । घटा०

नेउ(डु)ली स्त्री हठयोगभेदे तत्प्रकारस्तु रुद्रयामले "धौतीयोगानन्तरं हि ने(उ)डुलीकर्म समाचरेत् । ने(उ)डुलीयोगमात्रेण आसने ने(उ)डुलोपमः । नेउ-(डु)लीसाधनादेव चिरजीवी निरामयः । तत्कारणं प्रवक्ष्यामि सावधनावधारय । भुक्त्वा मुद्गान्नपक्वञ्च वारैकं प्रतिचालयेत् । प्रतिचालयेत् स्वोदरञ्च कठिनाशाविव-र्जितः । पुनःपुनश्चालनञ्च कुर्य्यात् सोदरमध्यकम् । कुलालचक्रवत् कुर्य्यात् भ्रमणञ्चोदरस्य च । सर्वाङ्गचा-लनादेव कुण्डलीशक्तिचालनम् । चालनात् कुण्डली-देव्याश्चेतना सा भवेत् प्रभो ! । एतस्यानन्तरं देव ! क्षालनं परिकीर्त्तितम् । नाडीनां क्षालनादेव सर्वविद्यानिधिर्भ-वेत् । वायुसिद्धिर्भवेत्तस्य पञ्चभूतसुसिद्धिभाक् । मुण्डा-सनं हि सर्वत्र सर्वदा कारयेद्बुधः । बद्धपद्मासनं कृत्वा अधोहस्ते जपं चरेत् । तदा त्रिदिनमाकर्त्तुं समर्थो मुण्डिकासनम् । तदा हि सर्वनाड्यश्च वशीभूता न संशयः । नाडीक्षालनयोगेन सिद्धिमाप्नोति साधकः । नेडु(उ)लीं यो न जानाति स कथं कर्त्तुमुद्यतः । स धीरो मानसचरोमतिमान् स जितेन्द्रियः । यो नेउ-(डु)लीयोगसारं कर्त्तुमुद्यमपारगः । स चावश्यं क्षा-लनञ्च कुर्य्यान्नाड्यादिसाधनम् । नेउ(डु)लीयोगमार्गेण नाडीक्षालनतत्परः । भवत्येव महाकाल ! राजराजेश्वरो यथा । केवलं प्राणवायोश्च धारणात् क्षालनं भवेत् । विना क्षालनयोगेन देहशुद्धिर्न जायते । क्षालनं नाडि-कादीनां कफपित्तादिनाशनम् । करोति यत्नतो योगी मुण्डासनानिलाशनात् । वायुग्रहणमेवं हि नेडु(उ)-लीवशकालके । न कुर्य्यात् केवलं नाथ ! अन्यकाले सदा-चरेत् । यावन्नेउ(डु)लीं न जानाति तावद्वायुं न संपिबेत् । बहुतरं न संग्राह्यं वायोरोगमलादिकृत् । केवलं श्वासगणनं यावन्नेउ(डु)ली न सिद्ध्यति । पञ्चा-रामसाधनाच्च पञ्चवायुवशो भवेत्" ।

नेजक पु० निज–शुद्धौ ण्वुल् । १रजके "शाल्मलीफलके श्लक्ष्णे नेनिज्यात् नेजकः शनैः । न च वासांसि वासो-भिर्निर्हरेन्न च वासयेत्" मनुना तत्कृत्यमुक्तम् । २शोध-कमात्रे त्रि० ।

नेजन न० निज्यतेऽत्र निज–आधारे ल्युट् । १नेजकालये "राशयः प्रत्यदृश्यन्त वाससां नेजनेष्विव" भा०द्रो० १८८अ० । भावे ल्युट् । २शोधने

नेत(द) अव्य० नी–विच् वा० तुक् नेद–विच् वा चादि० १शङ्कायां २प्रतिषेधे ३समुच्चये च मनोरमा । न इत् । ४नैवेत्यर्थे । "अन्यो नेत् सूरिरोहते" ऋ० ८।५।९। "नेत्त्वदपचेतयातै" यजु० २।१७

नेतीयोग पु० हठयोगभेदे स च रुद्रयामले उत्तरखण्डे उक्तो यथा "नेतीयोगविधानानि शृणुष्व वीरपूजित ! । येन सर्वमस्तकस्थकफानां दाहनं भवेत् । सूक्ष्मसूत्रं दृढतरं प्रदद्यान्नासिकाबिले । मुखरन्ध्रे समानीय सन्धानेन स-माश्रयेत् । पुनःपुनः सदा योगी यातायातेन घर्षयेत् । क्रमेण वर्द्धनं कुर्य्यात् सूत्रस्य परमेश्वर ! । नेतीयोगेन नासाया रन्ध्रं निर्मलकं भवेत् । वायोर्गमनकाले तु महायुष्मानिति प्रभो !" ।

नेतृ त्रि० नी–तृच् । १प्रभौ अमरः २निर्वाहके ३नायके ४प्रवर्त्तके ५प्रापके च स्त्रियां ङीप् । ६निम्बवृक्षे पु० राजनि० "इतो नेता हि तत्र त्वं शापान्मोक्ष्यसि मत्-कृतात्" भा०व०६६अ० "स नेता शासिता च नः" मनुः । ७विष्णौ पु० "न्यायो नेता समीरणः" विष्णुस० "जग-द्यन्त्रनिर्वाहकोनेता" भा० । नक्षत्रवाचकात् परमेतस्मात् बहु० अच्समा० । मृगोनेता यस्याः मृगनेत्रा रात्रिः । यस्यां रात्रौ आरम्भावधिशेषपर्य्यन्तं मृगशीर्षनक्षत्रस्य दर्शनं तस्यारात्रेर्मृगस्य नेतृतुल्यत्वात् तथात्वम् ।